

מסורת הש"ס

(א) נפלג טו: יו: (ב) י"ג
להולכה: (ג) ד"ג: (ד) נפלג
לו: (ה) ג"ג: (ו) ט"ג: (ז) ט"ג:
(ח) ג"ג:

הנהרות הב"ח

(א) ר"ה ר"ה ה"ה ה"ה
וכי וטעם וישר אותה:
(ב) ר"ה אונולא ו"ו:
תחת משא אב"ל בנקעה:
(ג) ה"ה ר"ה ה"ה ה"ה:
וכי: (ד) ר"ה ר"ה ו"ו:
תחת משא פטור מ"מ
סוף: (ה) א"ה ר"ה ה"ה
כל שני:

גלוין הש"ס

ת"ס ר"ה א"ה ו"ו:
שלא חס להאריך: פ"ן
תפנית ה"ה ל"ה ח"ה
פ"ן:

הנהרות הגר"א

(א) ג"ג פשט טו: י"ג
ג"ה: ג"ה: ג"ה: ג"ה:
לה ז"ן ש"ה מ"ה כח"ה
וקא ע"ל טו:

מוסף רש"י

אירא דר"ה: ל"ה נ"ה:
י"ו:

השוכר את האומנין פרק ששי בבא מציעא

מפני רעפה. דלן קהדי דכלאו אונסא דחוי נמי הוה מוזני לה
והאי דעיל ונפיק אחוי ממחר הוא לגבות שלא יחזור לוקח: בעא
לזבוגי במאסא. היה צריך למאה זוי ורצה למכור שדה קטנה במאה
זוז ולא מלא לה לוקחין ומכר גדולה במתמים: וקא עייל ונפיק אוזוי.

זה עיכבס: לא קני. דלן קהדי
דעל כורח מכר והמותר ויכול לומר
לך הייתי מחור אחר המעות לקנות
שדה קטנה מתמיה: ולא אשכח. לא
מלא לה לוקחין מיד: ואילו היה עורר.
טובא לחזור אחר הלוקחין: סוס משכח.
לוקחי שדה קטנה: ולא טרם.
הוקשה לו הטורח ומכר הגדולה
במתמים: ועייל ונפיק אוזוי מאי
כמוכר שדיו מפני רעפה דמי. כיון
דמשום טירחא דאהדורי אחר לוקח
הוקשה עליו למכור אותה בלא דוחק
מעוט שעת מינה לא מביכה היתה
עליו: עד כדי שטרן. לא עשו אלא
קנת המלאכה ולא קיבלו כלום שוכר
עליהן כל מה שהוא חייב להן ויסוף
לחמירי ויגמרו: שפאס חביבה לידו.
אם יש נדו משלחן הרבה בדרך
האומנים המקבלים עליהן מלאכה
מביאים עלי אומנות לבית בעל הבית:
במתמיה בנקעה והולכה כהר.
בכאס הנהר ואע"פ שהדך חלק וישר
חייב. בגמ' מפרש מאי שגא רישא
הכא דלא מפליג בין החולקה להוחמה
ובסופא מפליג להולכה כהר והולכה
בנקעה: ואם החליקה פטור. שנהר
הוא לא היה להחליק יומר שראש הנהר
חד ומשופע לנדין: ואם הוחמה
חייב. שהנקעה מעלה הכל לפי
שההרים סביבה ואין אחר שולט בה:
אם מחמת המעלה הוחמה. בעלתה
מרגל הנהר לראש: חייב. שהמעלה
גרמה לה והוא שניה להולכה כהר:
ובחריקה. בגמרא וי מפרש: או
שנשיא אנריה. שנטולה לעבודת המלך: אומר לו. משכיר לשוכר:
הרי שלך לפניך. טלנה כמו שהיא סמויה ותלך שאף מולך גרם
כמו מולי וטרם (א) ואשר אותה בדרכים. ונבי אנריה נמי המתן עד
שחשוב שאף מולך גרם ונפסקו שנינו: משה או נשכרה. שמפסק
כל שכרו: חייב. השכיר למכור העור והגזילה לבלתי ולהוסיף
מעוט ולהעמיד לו חמור או ישכור לו אחר דמיו נבילה שהרי חמור
זה שעבד לו או יחזור לו שכרו: גמ' דקא מפליג. בין החולקה
להוחמה: שפאס מחמת אויר. לא החולקה ולא הוחמה ומתה מעלתה
והוא ושינה בה ויכול לומר לו לא מתה זו לא מחמת אויר לא
היתה לימודה ליגדל באויר הר וקשה לה או לא היתה לימודה באויר
בקעה וקשה לה: אונולא. עייפות ויגיעה ממשאה. הולכה כהר
יכול לומר לו עייפות המעלה שעלתה לראש הנהר העיל לה מתחילה
על כן עייפה לה לאחר זמן כשהלכה בדרך החלקה ויגיעה תחת
משאה ומתה. ואם שניה להולכה בנקעה אע"פ שלא ראויה אותה
מועת ולא היום חס מאד לומר הוחמה י"ל אם הלכה כהר היה
האיר שולט שם ונותן בה כח ולא מיגע תחת משאה (ב) בנקעה
לא שליע בה אויר והיא היתה חסירת כח ויגיעה לה:

נפיקא
אפשר שאם היה מוליכה שם לא היתה מחייגעת מחמת אויר והרדו ששולט שם או אם היה לו להולכה בנקעה לא היתה מחייגעת שם לפי
שאין טורח שם כמו כהר ולהכי חייב אפילו למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אך על רבה דלמר כגון שהכריעה נחש קשה לריב"ס
אמאי נקט לרידיה הר ובקעה דה"ה מ"מ למיקטק בקעה ובקעה אם ידוע שנמלא נחשים היום בנקעה ששינה להולכה שם דלא שייך היא
לקולל להשתנות מהר לנקעה טפי מנקעה לבקעה ואר"י דרבה לטעמיה דאית ליה תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דמשמע בס"פ
השוכר את הפועלים (קמ"ד ג: וס) מדפריך ליה אב"י אמאי פטור תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא והשתא א"ש דלהכי נקט הר ובקעה
משום דהשתא הוה תחילתו בפשיעה לענין הוחמה והחולקה אבל אם שניה מנקעה לבקעה היה פטור דליכא תחילתו בפשיעה וברי"ס הכונס
(ב"ק ד' טו וס) דפריך ארבה דלמר והוא שחמרה הניחא למאן דלמר תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד חייב מאי איכא
לממרה הוה מני למיפקר דרבה אדרבה דאית ליה הכא חייב אי גרם בתריוהו רבה והשתא כל אלו אמוראים שבאין לתרץ סוגריה כרבה
דלמר מלאך המות מ"ל הכא כו' דלאב"י דלמר הכלל דאגמא קטלה א"ש מתניתין בלאו הני שנוי וחייב אפילו מתה כדרכה דלמר הוא
אירא שהולכה שם קטלה אע"פ שאין ידוע שיהא אותו אויר רע כלל יותר מאויר אחר דלאו דוקא נקט הכלל דאגמא (ס) ה"ה כל שנוי
אירא כדמוכח בשמעתין דהתם והא דנקט כפיסא החולקה כהר והוחמה בנקעה חייב ה"ה מתה כדרכה כיון דהוה תחילתו בפשיעה אלא
משום דבפטור דהר מני הוחמה אשמועינן אף על גב דהימוס הוה כהר טעמא לפטור בנקעה לא מיפטר כהר אלא אדרבה הוה טעמא
לחייבה וא"ת והא שמעינן ליה מרישא דאפילו מתה כדרכה חייב משום דהוה תחילתו בפשיעה לענין החולקה כהר וחימוס בנקעה כ"ש
כשמתה ע"י החלקה כהר וחימוס דנקעה דמחייב וי"ל דאי לאו אשמועינן כפיסא לא הוה ידועין אמאי חייב לה כרישא תחילתו בפשיעה
לחייבו אפילו במתה כדרכה וא"ת ולרבה וכל האמוראים דהכא דפטרי במתה כדרכה אמאי מני כפיסא הוחמה כהר והחולקה בנקעה
דפטור

ע"ה

בגון שבאת חביבה לידו. וא"ת א"כ פשיטא וי"ל דה"א אסמכתא
היא ולא קני א"כ דפועל לא נותן לו אלא לשכור בשויה ולא
מן הכל: אמר"ו ו' מ"זין כו'. וה"ה אפילו זו שהלך בה קצרה
יותר אלא *שלא חס להאריך: הוחמה בהר פטור. וא"ת למ"ד
לעיל (דף מב). תחילתו בפשיעה וסופו
באונס חייב אמאי פטור הא תחילתו
בפשיעה היה לענין החולקה וי"ל דלא
מחייב אלא באונס שיש לתלות שאם
לא היה משנה אפשר שלא היה בא
האונס כי הוה דלרפא דלורבני
דאונס בא מחמת הפשיעה שאם היה
מלניעס תחת הקרקע דשמואל לא
הוה נגנבים אבל הכל כי הוחמה כהר
כ"ש דאם לא שיהא והוה הלך בנקעה
דהוה הוחמה והכי אמר רבא
בהמפקד (לעיל דף יז): גבי פשע בה
ויאלתה לאגס אפילו למ"ד חייב הכא
פטור דמלאך המות מה לי הכא מה
לי התם וא"ת שיליה הפועלים (לקמן
דף ג: וס ד"ה א) גבי הניח עדרו
ובא לעיר ובא ארי ודרס פטור ומוקי
לה רבה דעל בעידתא דלא עיילי אינשי
ופריך אב"י תחילתו בפשיעה לענין
נגני וסופו באונס הוא לענין ארי
והתם אפילו לא פשע הוא ולא בא
לעיר היה נארע האונס ומאי פריך
וי"ל דשמא לא היה שם הולין
למרעה אחר קודם צאת ארי כי כן
דרך הרוסים לרעות חני היום בשדה
זו וח"ה היום בשדה אחר או שמא אם
היה שם הארי היה ידע לנבא שם
או היה מקיים ביה גם את הארי
ואת הדוב הכה עבדך וכלאו הכי
לריך לפרש הפשט התם ק דקאמר
אין אומרים אילו היה שם היה מיל
אלא (ו) אומרים אם היה יכול להליל
חייב ואם לאו פטור ואי אפשר לפרש
בע"ה ור"ב אלפס פירש התם דאב"י

לטעמיה דלמר בפרק המפקד (לעיל דף יז: וס) לא מייבטיב ט"ו
אלא אפילו למ"ד פטור הכא חייב דהכלל דאגמא קטלה משמע דלמ"ד
חייב א"ש בלאו האי טעמא אע"פ שהאונס היה נארע בכל ענין
יש לדמות לריש"י דלמ"ד חייב נמי סמך אחאי טעמא דקאמר כסוף
דהכלל דאגמא קטלה דאם לא כן תקשי ליה ממתינות דהכא דקאמר
הוחמה כהר פטור ומיהו למה שנפרש לבסוף דהכא לא חשיב תחילתה
בפשיעה א"ש: וא"ת הוחמה כהר חייב. וא"ת והכי
ידעינן כרישא דקמיה הוחמה כהר פטור דשלא מחמת המעלה הוחמה
וי"ל דראשו שלא הוחמה בעלייתה שעלתה בלא טורח והלכה אחר
כן הרבה ולא היתה מויעה וכמר הכי הוחמה וא"כ שלא מחמת
מעלה היה ופטור: בגון שמתה כהר חייב. פי' שידוע שאותו
יום היה אויר משונה בהרים יותר מנקעה או איפכא משלג או
ממטר והוה תחילתו וסופו בפשיעה ולהכי נקט להולכה כהר והולכה
בנקעה ולא נקט להולכה כהר זה והולכה כהר אחר חייב דאין
רגילות להשתנות אויר אלא מהרים לבקעות אבל מהר להר ומנקעה
לבקעה אין דרך אויר להשתנות: ר"ב יוסי בר חנינא אמר
שמתה כהר אובצנא. שנתייגעת מחמת מלאכה ואף על גב דמתה
מחמת מלאכה (ז) מ"מ כיון ששינה חייב שאם היה לו להולכה כהר
אפשר שאם היה מוליכה שם לא היתה מחייגעת מחמת אויר והרדו ששולט שם או אם היה לו להולכה בנקעה לא היתה מחייגעת שם לפי
שאין טורח שם כמו כהר ולהכי חייב אפילו למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אך על רבה דלמר כגון שהכריעה נחש קשה לריב"ס
אמאי נקט לרידיה הר ובקעה דה"ה מ"מ למיקטק בקעה ובקעה אם ידוע שנמלא נחשים היום בנקעה ששינה להולכה שם דלא שייך היא
לקולל להשתנות מהר לנקעה טפי מנקעה לבקעה ואר"י דרבה לטעמיה דאית ליה תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דמשמע בס"פ
השוכר את הפועלים (קמ"ד ג: וס) מדפריך ליה אב"י אמאי פטור תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא והשתא א"ש דלהכי נקט הר ובקעה
משום דהשתא הוה תחילתו בפשיעה לענין הוחמה והחולקה אבל אם שניה מנקעה לבקעה היה פטור דליכא תחילתו בפשיעה וברי"ס הכונס
(ב"ק ד' טו וס) דפריך ארבה דלמר והוא שחמרה הניחא למאן דלמר תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד חייב מאי איכא
לממרה הוה מני למיפקר דרבה אדרבה דאית ליה הכא חייב אי גרם בתריוהו רבה והשתא כל אלו אמוראים שבאין לתרץ סוגריה כרבה
דלמר מלאך המות מ"ל הכא כו' דלאב"י דלמר הכלל דאגמא קטלה א"ש מתניתין בלאו הני שנוי וחייב אפילו מתה כדרכה דלמר הוא
אירא שהולכה שם קטלה אע"פ שאין ידוע שיהא אותו אויר רע כלל יותר מאויר אחר דלאו דוקא נקט הכלל דאגמא (ס) ה"ה כל שנוי
אירא כדמוכח בשמעתין דהתם והא דנקט כפיסא החולקה כהר והוחמה בנקעה חייב ה"ה מתה כדרכה כיון דהוה תחילתו בפשיעה אלא
משום דבפטור דהר מני הוחמה אשמועינן אף על גב דהימוס הוה כהר טעמא לפטור בנקעה לא מיפטר כהר אלא אדרבה הוה טעמא
לחייבה וא"ת והא שמעינן ליה מרישא דאפילו מתה כדרכה חייב משום דהוה תחילתו בפשיעה לענין החולקה כהר וחימוס בנקעה כ"ש
כשמתה ע"י החלקה כהר וחימוס דנקעה דמחייב וי"ל דאי לאו אשמועינן כפיסא לא הוה ידועין אמאי חייב לה כרישא תחילתו בפשיעה
לחייבו אפילו במתה כדרכה וא"ת ולרבה וכל האמוראים דהכא דפטרי במתה כדרכה אמאי מני כפיסא הוחמה כהר והחולקה בנקעה
דפטור

עין משפט
נר מצודה
לו א ב מ"י פ"ח מהל'
מכירה הלכה ה ועי'
נמ"ת סמך עשין סג
טו"ש"ע ח"מ ס' ק"ל פס"ף
י' וס"ף ד'
לו א ב ד מ"י פ"ח מהל'
שכירה הלכה ד פמ"ג
עשין סג טו"ש"ע ח"מ ס'
פ"ג פס"ף ו'
ל"ח ה מ"י שם פ"ח הלכה
א טו"ש"ע ח"מ ס' ס'
ט"ג פס"ף א'
ל"ב ו מ"י שם טו"ש"ע שם
פס"ף ב'
ז מ"י שם פ"ח הלכה
א פמ"ג שם טו"ש"ע
ח"מ ס' ט"ג פס"ף א'